

พิธีกรรมและความเชื่อดนตรีกาหลอ คณะครูสมพงศ์ บุญมาเกิด

ปานตา ศรีคง

โรงเรียนหนองเสือวิทยาคม

43 หมู่ 5 ตำบลบึงบา อำเภอหนองเสือ จังหวัดปทุมธานี 12170

อีเมล: Parnzjai@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประวัติชีวิตของครูสมพงศ์ พิธีกรรม ความเชื่อ บทเพลงที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรมและความเชื่อ วงดนตรีดนตรีกาหลอ คณะครูสมพงศ์ บุญมาเกิด ดำเนินการวิจัยโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ผลจากการศึกษาพบว่า คณะกาหลอครูสมพงศ์เป็นคณะที่รับใช้สังคมมาเป็นเวลา 120 ปี สืบทอดมาจากรุ่นบิดาจนถึงรุ่นครูสมพงศ์ คณะได้รับการว่าจ้างไปบรรเลงหลากหลายที่ เช่น จังหวัดกระบี่ จังหวัดพัทลุง พิธีกรรมกาหลอของคณะครูสมพงศ์จะเกิดความสมบูรณ์ เมื่อมีองค์ประกอบหลัก ๆ 3 อย่างเกิดขึ้นคือ พิธีกรรม คาถา และบทเพลง สามารถแบ่ง พิธีกรรมกาหลอได้ออกเป็น 2 ประเภท คือพิธีกรรมที่มีความเกี่ยวข้องกับศพ และพิธีกรรมที่ไม่มีความเกี่ยวข้องกับศพ มีทั้งหมด 20 เพลง แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือเพลงที่มีคาถากำกับ มีจำนวน 12 เพลง โดยการเป่าปี่พร้อมกับท่องคาถาในใจ และเพลงที่บรรเลงตามช่วงเวลาโดยไม่มีคาถากำกับ มีทั้งหมดจำนวน 8 เพลง การศึกษา บทเพลงชุดไหว้พระ คือเพลงยายแก่ออไฟ เพลงไหว้พระ เพลงขันธเพชร เพลงล่อบัด เพลงลาพระ พบว่ามีการบรรเลงในกลุ่มเสียงปัญญาจุลเสียง ร การบรรเลงปี่กาหลอ มีการดำเนินทำนองลากเสียงยาว การดำเนินทำนองห่าง ๆ ควบคู่ไปกับการตีกลอง และการบรรเลงฆ้อง

คำสำคัญ: พิธีกรรม, ความเชื่อ, ดนตรีกาหลอ, ครูสมพงศ์ บุญมาเกิด, เพลงไหว้พระ

¹ บทความนี้มาจากวิทยานิพนธ์ เรื่อง “พิธีกรรมและความเชื่อดนตรีกาหลอ คณะครูสมพงศ์ บุญมาเกิด” หลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาดุริยางคศิลป์ ภาควิชาดุริยางคศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

² ศาสตราจารย์ ดร.บุษกร บินธุสันต์ ภาควิชาดุริยางคศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Rituals And Beliefs Of Kalaw Music

By Master Sompang Boonmakerd

Panta Srikong

Nongsuawitthayakom School

43 M. 5 Bungba Nongsua District Pathumtani 12170, Thailand

e-mail: parnzjai@gmail.com

Abstract

The research studied the life of Kru Sompong Boonmakerd, rituals, beliefs and songs related to Kalaw music. Qualitative methodology has been applied in this research through fieldwork interview. This study found that, Kalaw music by Kru Sompong was transmitted from his father and has served the society over 120 years. This ensemble was hired to perform mainly in the monk and the elderly funeral ceremonies in the nearby provinces such as Krabi and Phatthalung. The ritual Kalaw music of the master Sompong consisted of three elements: rituals, mantra reciting and songs. There are two types of music; one was related to the funeral while another was not. There were 20 songs in the Kalaw music which divided into 2 groups. The first 12 songs were performed with mantra reciting and the second group consisted of 8 songs without mantra reciting. The study of Wai - Phra songs showed that most song modes were in the Penta - Centric D. Kalaw oboe produced a long length of sound and performed in a slow tempo accompanied by Glong Thon drum and Gong.

Keywords: Rituals, Beliefs, Kalaw music, Master Sompong Boonmakerd, Wai - Phra songs

บทนำ

ชีวิตคนไทยในอดีตมีความผูกพันกับดนตรีตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย เพราะการผ่านช่วงเวลา ที่สำคัญในชีวิตของคนไทยล้วนมีพิธีกรรมเข้าไปเกี่ยวข้อง และมักจะปรากฏการบรรเลงดนตรีประกอบพิธีกรรมนั้น ๆ อยู่ด้วยเสมอ ซึ่งดนตรีที่นำมาใช้ในการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ จะมีความขลังและมีความศักดิ์สิทธิ์ ผู้คนจะใช้นดนตรีเป็นสิ่งเชื่อมต่อระหว่างคนและสิ่งเร้นลับ ซึ่งจุดประสงค์ของการมีดนตรีประกอบพิธีกรรมนั้นเพื่อให้จิตใจอบอุ่น ปลอดภัย มีผู้คุ้มครองซึ่งเชื่อว่าเป็นบรรพบุรุษของตน ขจัดความกลัว และเป็นการสร้างความมั่นใจให้แก่ตนเองและครอบครัว โดยเฉพาะการประกอบพิธีกรรมงานศพ ซึ่งดนตรีที่ใช้ในการประกอบพิธีกรรมงานศพจะแตกต่างกันไปตามท้องถิ่น ในภาคเหนือมีวงปี่ดก้อง ภาคอีสานมีวงกันตรึม ภาคกลางมีวงปี่พาทย์นางหงส์ วงปี่พาทย์มอญ และภาคใต้มีวงกาหลอ

ดนตรีกาหลอไม่ได้เกิดมีขึ้นจากสังคมและวัฒนธรรมดั้งเดิมของชาวใต้ แต่เป็นวงดนตรีของชนชาวอินเดียเข้ามาพร้อม ๆ กับศาสนาพราหมณ์ เหตุผลที่เกิดความเชื่อเช่นนี้เพราะจากการที่ได้ศึกษาค้นคว้าเรื่องราวของกาหลอในเขตจังหวัดตรัง นครศรีธรรมราช สงขลา และได้ศึกษางานค้นคว้าของผู้ทรงความรู้หลายท่าน ทำให้ทราบว่าวัฒนธรรมของดนตรีกาหลอมีความผูกพันอยู่กับความเชื่อและพิธีกรรม ซึ่งตรงกับวิถีทางศาสนาพราหมณ์ที่ได้ชื่อว่าเป็นเจ้าแห่งพิธีกรรม (Pidokrat, 1993)

กาหลอเป็นการละเล่นอย่างหนึ่งของภาคใต้ที่แฝงด้วยความเชื่อดังเช่นการละเล่นชนิดอื่น ๆ แต่มีได้มีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างความบันเทิงให้แก่ผู้ชมในทางตรงกันข้ามกาหลอเป็นพิธีศักดิ์สิทธิ์ที่ใช้เพื่อประกอบพิธีศพซึ่งเป็นงานอวมงคล แม้ว่าในอดีตกาหลอจะเคยนิยมบรรเลงในงานอวมงคลแต่เมื่อเวลาผ่านไปก็ไมอาจเป็นที่นิยมนักในปัจจุบัน (Binson, 2011) คำว่ากาหลอ น่าจะมาจากคำว่า กาลา ซึ่งถ้าออกเสียงตามสำเนียงภาษาถิ่นใต้ จะออกเป็นกาหลา ในพจนานุกรมภาษาถิ่นใต้หมายถึงเจ้าป่าเจ้าเขา เหตุที่สันนิษฐานเช่นนี้เพราะมีความเห็นว่า กาหลอ อาจจะมาจาก กาหลา ซึ่งเป็นเจ้าแห่งป่าเขาและเพื่อเป็นสัญลักษณ์ของวงที่บรรเลงในงานศพ (Chanthirah, 1996) กาหลอในจังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นที่นิยมเป็นอย่างมาก แต่ปัจจุบัน กาหลอได้เริ่ม

เลื่อนหายไปตามกาลเวลา เนื่องจากกาลเวลาผันเปลี่ยนไปทำให้คนรุ่นใหม่ไม่นิยมที่จะศึกษาและสืบทอดดนตรีกาหลอ ซึ่งข้อห้ามและข้อปฏิบัติของดนตรีกาหลอก็มีจำนวนมาก ผู้ที่จะศึกษาต้องยึดถือและปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัดที่สุด เพื่อผลที่ดีที่สุดจะเกิดขึ้นแก่ตัวผู้ศึกษาเอง

คณะครูสมพงศ์ บุญมาเกิด เป็นกาหลออีกคณะหนึ่งในจังหวัดนครศรีธรรมราชที่สามารถประกอบพิธีกรรมของกาหลอและรวมไปถึงพิธีการลอดเมรุได้อย่างครบถ้วน กระบวนความ ท่านเป็นเจ้าของคณะกาหลอนายสมพงศ์ บุญมาเกิด และเป็นปราชญ์ผู้รู้ในเรื่องดนตรีกาหลอ อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช เริ่มฝึกหัดเรียนดนตรีกาหลอจากบิดาด้วยวิธีครูพักลักจำและวิธีฆาตกรรมตั้งแต่อายุ 16 ปี ตลอดระยะเวลา 57 ปี ที่ได้ยึดแบบแผนการบรรเลงกาหลอ ยึดหลักจารีตประเพณี ยึดถือข้อห้ามข้อปฏิบัติในการบรรเลงกาหลออย่างเคร่งครัด ซึ่งคณะกาหลอของครูสมพงศ์ มีเอกลักษณ์ที่โดดเด่นคือ มีบทเพลงบรรเลงถึง 20 เพลง เป็นเพลงหลัก 12 เพลง และเพลงบรรเลง 8 เพลง อีกทั้งยังสามารถประกอบพิธีกรรมการลอดเมรุได้ ซึ่งเป็นพิธีกรรมที่มีความศักดิ์สิทธิ์ หากปฏิบัติไม่ถูกต้องก็จะเกิดผลเสียต่อตนเองและคณะ และยังไม่พบเห็นคณะใด ๆ ในละแวกใกล้เคียงที่สามารถประกอบพิธีกรรมการลอดเมรุได้ คณะกาหลอของครูสมพงศ์ ยังคงได้รับความนิยมในหลายอำเภอและจังหวัดใกล้เคียง เช่น อำเภอนาบอน อำเภอทุ่งใหญ่ อำเภอทุ่งสง อำเภอฉำพรธรรมา อำเภอบางขัน อำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช อำเภอคลองท่อม อำเภอเหนือคลอง อำเภอเขาพนม อำเภอลำทับ จังหวัดกระบี่ อำเภอกวนขนุน จังหวัดพัทลุง

ในปัจจุบันนี้สังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจนทำให้ผู้คนรุ่นใหม่หลงลืมวัฒนธรรมดั้งเดิมที่งดงามของตนเองจนกำลังสูญเสยสิ่งมีค่าที่บรรพบุรุษของเราได้ร่วมกันสืบทอดต่อกันมาช้านาน ซึ่งกาหลอเป็นศิลปวัฒนธรรมทางดนตรีพื้นบ้านของผู้คนภาคใต้สามารถใช้เป็นตัวอย่างของศิลปวัฒนธรรมที่กำลังถูกหลงลืม จากความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ทำให้เห็นว่าความเชื่อ พิธีกรรมและหลักการปฏิบัติเป็นสิ่งที่สำคัญของวงกาหลอ ทำหน้าที่เป็นเครื่องมือในการคัดกรองบุคคลที่มีความตั้งใจทิศตนในการสืบทอดและดำรงไว้ซึ่งขั้นตอนและองค์ประกอบที่เป็นเอกลักษณ์ของพิธีกรรม

ผู้วิจัยเล็งเห็นความสำคัญในการศึกษาและสืบทอดดนตรีกาหลอคณะครูสมพงศ์ บุญมาเกิด เพื่อศึกษา ตั้งแต่ประวัติความเป็นมา ประสบการณ์ ผลงานพิธีกรรมและความเชื่อ บทเพลงเพื่อรวบรวมและสืบทอดให้เป็นประโยชน์แก่ลูกหลานสืบต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษาประวัติชีวิตครูสมพงศ์ บุญมาเกิด
2. ศึกษาพิธีกรรมและความเชื่อ ดนตรีกาหลอคณะครูสมพงศ์ บุญมาเกิด
3. ศึกษาบทเพลงที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรม ดนตรีกาหลอ คณะครูสมพงศ์ บุญมาเกิด

ขอบเขตการวิจัย

1. การวิจัยเรื่องพิธีกรรมและความเชื่อดนตรีกาหลอ คณะครูสมพงศ์ บุญมาเกิด มุ่งศึกษาเรื่องพิธีกรรม ความเชื่อ บทเพลงที่เกี่ยวข้องกับดนตรีกาหลอ คณะครูสมพงศ์ บุญมาเกิดเท่านั้น
2. ทำการศึกษบทเพลงชุดไหว้พระ ในด้านสัญลักษณ์ และการดำเนิน ทำนองการเข้าจังหวะของ ปี่กาหลอกลองทนและฆ้องเท่านั้น

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ที่เป็นบริบทของดนตรีกาหลอ จากข้อมูลเอกสารตามสถานที่ต่าง ๆ
 - 1.1 หอสมุดแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร
 - 1.2 สำนักงานวิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 - 1.3 สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
 - 1.4 อาคารวัฒนธรรมวลัยลักษณ์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช

- 1.5 สภาวัฒนธรรมอำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช
- 1.6 สภาวัฒนธรรม จังหวัดนครศรีธรรมราช
- 1.7 ศูนย์วัฒนธรรมภาคใต้ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

จังหวัดนครศรีธรรมราช

- 1.8 หอสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา จังหวัดสงขลา
- 1.9 สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตสงขลา
2. ศึกษาประวัติชีวิตครูสมพงศ์ บุญมาเกิด ดังนี้
 - 2.1 ประวัติส่วนตัว
 - 2.2 ชีวิตวัยเรียนสายดนตรีกาหลอ
 - 2.3 การก่อตั้งคณะกาหลอครูสมพงศ์ บุญมาเกิด
 - 2.4 ชีวิตทำงาน
 - 2.5 ชีวิตบั้นปลาย
 - 2.6 วิธีการบรรเลงและโอกาส
 - 2.7 เพลงที่ใช้ในการบรรเลง
 - 2.8 การว่าจ้าง เศรษฐกิจของวงกาหลอ คณะครูสมพงศ์ บุญมาเกิด
 - 2.9 การสืบทอดความรู้
3. ศึกษาพิธีกรรม ความเชื่อของดนตรีกาหลอคณะครูสมพงศ์ บุญมาเกิด
 - 3.1 ความหมายของพิธีกรรม
 - 3.2 ความหมายของความเชื่อ
 - 3.3 พิธีกรรมของวงกาหลอ คณะครูสมพงศ์ บุญมาเกิด
 - 3.4 ความเชื่อของวงกาหลอ คณะครูสมพงศ์ บุญมาเกิด
 - 3.5 โอกาสในการจัดพิธีกรรม คณะครูสมพงศ์ บุญมาเกิด
 - 3.6 องค์ประกอบของพิธีกรรมกาหลอ คณะครูสมพงศ์ บุญมาเกิด
 - 3.7 ข้อปฏิบัติในการบรรเลงกาหลอ คณะครูสมพงศ์ บุญมาเกิด
 - 3.8 ข้อห้ามในการบรรเลงกาหลอ คณะครูสมพงศ์ บุญมาเกิด
 - 3.9 ภาพสะท้อนพิธีกรรมและความเชื่อของกาหลอ

4 ศึกษาบทเพลงที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรมและความเชื่อของดนตรีกาหลอ คณะครูสมพงศ์

- 4.1 พิธีกรรมของกาหลอคณะครูสมพงศ์
- 4.2 ความเชื่อของกาหลอคณะครูสมพงศ์
- 4.3 บทเพลงที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรมกาหลอคณะครูสมพงศ์
 - 4.3.1 ความหมายของบทเพลง
 - 4.3.2 ลักษณะการดำเนินทำนองของเพลง
 - 4.3.3 การนำบทเพลงไปใช้ในพิธีกรรม
- 4.4 การศึกษาบทเพลงชุดไหว้พระ

ผลการวิจัย

ครูสมพงศ์เป็นบุตรชายคนที่ 6 ของคุณพ่อกล่อม บุญมาเกิดและคุณแม่ยิ่ง บุญมาเกิด ในจำนวนบุตรธิดา 8 คน ครูสมพงศ์ได้ศึกษาจนจบชั้นประถม 4 ที่โรงเรียน วัดวังหีบ อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้สมรสกับนางปราณี บุญมาเกิด มีบุตรธิดาด้วยกัน 2 คน คือ นางนันทพร สุขสม และนางสาวอรอนงค์ บุญมาเกิด ปัจจุบันครูสมพงศ์ได้ตั้งบ้านเรือนอยู่ที่บ้านเลขที่ 335 หมู่ที่ 1 ถนนไร่ยาว ตำบลปริก อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช ทั้งสองท่านมีอาชีพทำสวนยางพารา เป็นอาชีพหลัก

ครูสมพงศ์เริ่มด้านการเข้าสู่วงการของดนตรีกาหลอด้วยคุณพ่อกล่อม เป็นผู้ชักชวนแต่โดยส่วนตัวแล้ว ครูสมพงศ์ไม่ได้สนใจในการเป่าปี่กาหลอและด้วยเหตุผลที่เป็นเด็กหนุ่มวัยรุ่นทำให้เกิดความเขินอายผู้หญิง และไม่มีลูกผู้ชายสืบสกุล จึงไม่ใส่ใจ ในการเป่าปี่ จนคุณพ่อกล่อม เอย่ปากฝากมรดกทางวัฒนธรรมที่คุณพ่อกล่อมรัก และห่วงแหนไว้กับครูสมพงศ์ ก่อนที่จะสิ้นลมหายใจสุดท้าย ครูสมพงศ์จึงได้เริ่มต้น การเป่าปี่กาหลออีกครั้ง โดยมี คุณพ่อเป็นผู้เป่าให้ดู ซึ่งความเชื่อของการเรียนปี่กาหลอ คือให้ลูกชายของนายปี่เป็นผู้สืบทอดเท่านั้น แต่จะสอนกันโดยตรงไม่ได้ ครูสมพงศ์ จึงใช้วิธีการเรียนรู้แบบครูพักลักจำและสอบถามคุณพ่อถึงความรู้และข้อสงสัยต่าง ๆ

อยู่เสมอ ทำให้ครูสมพงศ์มีความรู้เรื่องกาหลอมากขึ้น และได้รับการครอบมือจากคุณพ่อกล่อมในที่สุด

คณะกาหลอครูสมพงศ์เป็นคณะที่รับใช้สังคมมาเป็นเวลายาวนานนับ 120 ปี ตั้งแต่รุ่นคุณพ่อกล่อมและ สืบทอดมาจนถึงรุ่นครูสมพงศ์ ได้รับการว่าจ้างไปบรรเลงคุมศพหลากหลายที่ เช่น จังหวัดกระบี่ จังหวัดพัทลุง เป็นต้น ชีวิตบันปลายครูสมพงศ์ บุญมาเกิด ยังคงใช้ชีวิตอย่างปกติและมีความสุขบนพื้นฐานของศิลปินพื้นบ้านที่ยังคอยรับใช้สังคมด้วยการบรรเลงกาหลอ จุดประสงค์หลักคือไม่ต้องการให้กาหลอหายไปจากวัฒนธรรมที่ได้รับแรงกระทำจากกระแสนิยมสมัยใหม่ให้พลัดเปลี่ยนวัฒนธรรมตามแรงกดดัน ครูสมพงศ์จึงพยายามที่จะปลูกฝังคน รุ่นใหม่ให้เห็นว่าดนตรีกาหลอยังคงมีอยู่ให้ซึมซับในดนตรีกาหลอโดยการเป็นวิทยากรในโรงเรียน ออกรับใช้สังคมในงานต่าง ๆ เศรษฐกิจของวงกาหลอคณะครูสมพงศ์ หรือการว่าจ้างไปคุมศพระหว่าง 10 ปีที่ผ่านมาใน 1 ปี จะมีงานไม่น้อยกว่า 15 งาน ส่วนใหญ่งานที่ได้รับการว่าจ้าง จะเป็นงานศพของพระภิกษุ และผู้ที่มีอายุมาก

พิธีกรรม ความเชื่อของดนตรีกาหลอคณะครูสมพงศ์ บุญมาเกิด

พิธีกรรมกาหลอคณะครูสมพงศ์ได้รับการถ่ายทอดมาจากคุณพ่อกล่อม ดังนั้นครูสมพงศ์จึงมีความเข้าใจถึงการบริหารจัดการวงกาหลอ ระเบียบปฏิบัติของพิธีกรรมขั้นตอนการประกอบพิธีกรรมที่ได้ถูกกำหนดขึ้นเพียงเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมเป็นอย่างดี พิธีกรรมกาหลอของคณะครูสมพงศ์จะเกิดความสมบูรณ์เมื่อมีองค์ประกอบหลัก ๆ 3 อย่างเกิดขึ้น คือ พิธีกรรม การบริกรรมคาถา และบทเพลง สามารถแบ่งพิธีกรรมกาหลอได้ออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. พิธีกรรมกาหลอของคณะครูสมพงศ์ที่มีความเกี่ยวข้องกับศพ อันได้แก่ พิธีกรรมการไหว้พระ พิธีกรรมการเข้าโรงกาหลอ การบรรเลงระหว่างวัน พิธีกรรมการลาโรง พิธีกรรมการนำศพ พิธีกรรมการนำศพขึ้นเมรุที่ใช้ปัจจุบัน พิธีกรรมการแห่ศพไปป่าช้า พิธีกรรมการเผาศพ พิธีกรรมการลอดเมรุ

ภาพที่ 1 - 2 พิธีกรรมก่อนเข้าโรงกาหลอ

ภาพที่ 3 - 4 พิธีกรรมก่อนบรรเลงกาหลอ

2. พิธีกรรมกาหลอที่ไม่มีความเกี่ยวข้องกับศพ ครูสมพงศ์เป็นผู้ที่มีวิชาดนตรีกาหลอที่แตกฉาน ได้เรียนรู้ ผูกฝน จดจำ ได้อย่างหมดจด เพราะมีบิดาเป็นผู้ที่คอยให้คำปรึกษา บอกเล่าเรื่องราว การป้องกัน แก้ไข การติดต่อสื่อสารกับวิญญาณเพื่อให้ครูสมพจน์นำเอาความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้และมีความมั่นใจในการประกอบพิธีกรรม พิธีกรรมกาหลอที่ไม่มีความเกี่ยวข้องกับศพได้แก่ พิธีกรรมถวายของครูพิธีกรรม การไหว้ครูพิธีกรรมการครอบมือ ซึ่งพิธีกรรมในส่วนนี้จะเป็พิธีกรรมที่มีการบริการรมคาถามีบทเพลงที่ต้องบรรเลงโดยจำเพาะเจาะจง

ภาพที่ 5 - 7 พิธีกรรมการไหว้ครูประจำปีที่จัดขึ้นทุก ๆ 3 ปี

ความเชื่อ ข้อปฏิบัติ ข้อห้าม ดนตรีกาหลอคณะครูสมพงศ์ บุญมาเกิด

1. หากนำน้ำมันตี่ที่อยู่ในพิธีกรรมกวัดน้ำคว่าซ้องมาประพรม จะทำให้ไม่ได้ยินเสียงปีกาหลออีก ซึ่งเป็นความหมายโดยนัยยะแฝงว่าในครอบครัวจะไม่มีคนตายอีก การคว่าซ้อง จะกระทำได้ที่ต่อเมื่อ คณะกาหลอได้รับเชิญให้ไปทำพิธีกรรมและบรรเลงคุมศพเท่านั้น

2. การสืบทอดผู้เป่าปีกาหลอ ครูหมอใหญ่กาหลอเป็นผู้ที่คัดเลือกเท่านั้น โดยจะคัดเลือกด้วยวิธีเข้าทรง ผู้ที่สามารถเข้ารับเลือกเป็นผู้เป่าปีกาหลอได้นั้น ต้องเป็นลูกชายผู้สืบสกุลเท่านั้น แต่ถ้าหากไม่มีจริง ๆ ก็สามารถเป็นผู้อื่นได้ ทั้งนี้ ครูหมอใหญ่จะเป็นผู้คัดเลือกอีกครั้งหนึ่ง หากไม่มีผู้สืบทอดผู้เป่าปี เจ้าของปีกาหลอจะตายตาไม่หลับต้องหาผู้ดูแลครูหมอกาหลอ เช่น อนุญาตให้นำไปมอบให้กาหลอคณะอื่นช่วยดูแลอย่างเช่นครูสมพงศ์ มีครูหมอกาหลอที่คอยคุ้มครองดูแล 7 สาย ดังนั้นหากมีงานคุมศพ การถวายของประจำปี การไหว้ครู หรือการทำพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับกาหลอ ครูสมพงศ์จะต้องเอยชื่อครูหมอกาหลอทั้ง 7 สาย

3. ปีกาหลอ เป็นเครื่องดนตรีที่เป็นสัญลักษณ์แทนครูหมอกาหลอ นักดนตรีทุกคนในคณะจะเคารพบูชากราบไหว้เสมอ การวางปีกาหลอบนทิ้งจะต้องถอดส่วนประกอบต่าง ๆ ของปี ถ้าไม่ทำเช่นนี้ ครูหมอใหญ่จะทำให้ครูสมพงศ์ปวดศีรษะหรืออาจเป็นภรรยาและลูกที่ปวดศีรษะ เมื่อนำปีกาหลอขึ้นหิ้งแล้วจะไม่สามารถนำปีกาหลอลงมาเป่าเล่นได้ ถ้าจะนำลงมาเป่าหรือมีผู้มาขอดูก็ต้องจุดธูป เทียน บอกกล่าวครูหมอให้เรียบร้อย นอกจากนี้สามารถเอาลงมาเป่าได้ก็ต่อเมื่อเตรียมตัว

จะไปงานคุมศพเท่านั้น บุคคลทั่วไปสามารถจับต้องกลองทนและฆ้องได้ แต่ไม่สามารถตีเล่นได้ เพราะเชื่อว่าครุหมอกาหลอจะลงโทษแก่ผู้ที่ไม่มีสัมมาคารวะ เครื่องดนตรีก็เปรียบเสมือน ครูบาอาจารย์เช่นกัน การแขวนฆ้อง จะแขวนในระดับเดียวกันกับกลองทน แต่ต้องอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าหิ้งปีกาหลอ ก่อนเป่าปีจะต้องเซ่นครุหมอก่อนทุกครั้ง เพื่อเป็นการบอกกล่าวและให้ครุหมอช่วยคุ้มครอง

4. ที่บ้านของครุสมพงศ์ จะต้องสร้างหิ้งไว้เพื่อเป็นที่บูชาครุหมอกาหลอ และใช้สำหรับการวางปีกาหลอ เชื่อว่าหิ้งครุหมอกาหลอจะเป็นที่สถิตย์ของครุหมอกาหลอ เมื่อมีการถวายของหรือบนบาน ก็ให้กระทำได้ที่หน้าหิ้ง นอกจากนี้หิ้งครุหมอกาหลอไว้ในบ้านแล้ว ภายในโรงกาหลอก็ต้องมีหิ้งไว้สำหรับให้ครุกาหลอใหญ่คอยปกป้องรักษาดูแลนักดนตรีเช่นกัน

ภาพที่ 8 โรงกาหลอและหิ้งกาหลอที่ถูกต้อง

5. การตั้งโรงกาหลอ ห้ามไม่ให้หันด้านหน้าไปทางทิศตะวันตก เนื่องจากชาวใต้มีความเชื่อว่าทิศตะวันตกเป็นทิศของผู้ตาย นักดนตรีกาหลอจะไม่สามารถออกนอกโรงกาหลอได้ ดังนั้นหากจะนอนต้องนอนในโรงกาหลอเท่านั้น เนื่องจากเชื่อว่าหากออกไปนอนด้านนอกจะเกิดสิ่งไม่ดีขึ้นกับตนเองและนอกจากนักดนตรีกาหลอก็ไม่มีผู้ใดสามารถเข้าโรงกาหลอได้และไม่สามารถนอนในโรงกาหลอด้วยเช่นกัน

6. ระหว่างที่คณะกาหลอไปคุมศพที่ใด ถ้าภรรยาอยู่ที่บ้านประพุดินนอกใจสามี จะทำให้เกิดเหตุร้ายต่อภรรยา และครุหมอใหญ่จะมาเตือนผู้เป็นสามีเมื่อ

คณะกรรมการหอกลกลับมาจากการคุมศพ ผู้เป็นภรรยาจะต้องนำน้ำมาล้างเท้าให้แก่สามี เพื่อขจัดเสนียดจัญไร การเดินทางไปคุมศพของกาหลอ ห้ามแวะพักที่ใดก่อนที่จะถึง บริเวณงาน เพราะเชื่อว่าอาจมีภูต ผี ปีศาจ หรือผู้ที่เล่นไสยศาสตร์ กำลังลองของอยู่ จึงไม่ควรที่จะแวะพักที่ใดเพื่อความปลอดภัยต่อตนเอง

ข้อปฏิบัติในการบรรเลงกาหลอ คณะครูสมพงศ์ สามารถจำแนกได้ดังนี้

1. ข้อปฏิบัติเกี่ยวกับโรงกาหลอ

1.1 เมื่อคณะกรรมการหอเข้าไปอยู่ในโรงกาหลอแล้วจะไม่สามารถออกไปข้างนอกได้เลย ดังนั้น จึงต้องมีกิจธุระส่วนตัวให้เสร็จเรียบร้อย นักดนตรีกาหลอ จึงเป็นผู้ที่ได้ชื่อว่าเป็นผู้มีความใสสะอาดทั้งภายนอกและภายใน เมื่อถึงเวลาเลยเที่ยงวัน ของวันรุ่งขึ้นจึงจะสามารถออกจากโรงกาหลอได้ หากมีกิจธุระหรือปวดหนักจนอดทน ไม่ไหวแล้ว คนนี้จะบริการรดคาถากันตัวให้แก่คนที่จะออกไปนอกโรงกาหลอ เนื่องจาก คาถากันตัวจะใช้ร่ำเพรื่อไม่ได้ ดังนั้นหากไม่จำเป็นคณะกรรมการหอจะไม่ออกจากโรงกาหลอโดยเด็ดขาด และจะไม่ออกไปจนหมดทุกคน มิเช่นนั้นจะต้องทำพิธีขอโรงใหม่ ตั้งแต่เริ่มต้น

1.2 หากมีนักดนตรีที่ว่างนอน สามารถนอนได้ในโรงกาหลอเท่านั้น ห้ามออกมานอกโรงกาหลอ

1.3 การขุดหลุมเสาโรงกาหลอเมื่อขุดหลุมลงไปให้ถมน้ำลายของผู้ขุด ลงไปด้วย เป็นการป้องกันไม่ให้โดนคุณไสยที่มาจากพื้นดิน

2. ข้อปฏิบัติเกี่ยวกับการอาหาร

2.1 อาหารของกาหลอจะไม่สามารถปะปนกับของผู้อื่นได้ เป็นอาหาร ที่ทางเจ้าภาพจัดเตรียมไว้ให้จะต้องตักใส่ภาชนะแยกไว้เป็นสำรับแรก ไม่สามารถ รับประทานต่อจากผู้อื่นได้ ยกเว้นอาหารที่ได้รับต่อจากพระสงฆ์ และต้องรับประทาน ในโรงกาหลอเท่านั้น ห้ามออกมารับประทานด้านนอก การนั่งรับประทานจะต้องนั่ง รับประทานบนเสื่อคนละผืนกับครูสมพงศ์ หมายถึงคนกลองทน คนตีฆ้องสามารถ นั่งบนเสื่อผืนเดียวกันได้ แต่ครูสมพงศ์ไม่สามารถนั่งร่วมเสื่อกับผู้อื่นได้

2.2 ทุก ๆ ครั้งที่คณะกาหลอรับประทานอาหารในโรงกาหลอ จะต้องตั้งเครื่องเซ่นให้แก่งลวงทน และฆ้องด้วย เช่นเดียวกันกับปีกาหลอ

2.3 หากมีการรับประทานมะพร้าวอ่อนภายในบ้านให้นำมะพร้าวอ่อนถวายแด่ครูหมอกาหลอก่อน แล้วจึงนำมารับประทานได้

2.4 พลุที่นำมาเชี่ยหมากในการประกอบพิธีกรรมกาหลอทุก ๆ พิธีกรรมให้เชี่ยโดยหายใจพลุขึ้นแล้วใช้ปูนแดงทาลงไปหลังจากนั้นพับครึ่งโดยไม่ต้องพับเป็นแบบอื่น

3. ข้อปฏิบัติเกี่ยวกับพิธีกรรมประจำปี

3.1 การถวายของครูจะจัดขึ้นเป็นประจำทุกปี ครูสมพงศ์จะจัดในวันพฤหัสบดีแรกของเดือน 11 (เดือนไทย)

3.2 การไหว้ครู จะจัดขึ้นทุก ๆ 3 ปี ครูสมพงศ์จะจัดในวันพฤหัสบดีแรกของเดือน 11 (เดือนไทย) แต่ถ้าหากปีใดไม่พร้อมในการจัดพิธี เช่น มีงานเข้ามาให้ไปคุมศพก็ต้องจัดรูป เทียนบอกกล่าวครูหมอใหญ่ขอเลื่อนการไหว้ครูออกไปก่อน

4. ข้อปฏิบัติเกี่ยวกับการประพุดิปฏิบัติตนของนักดนตรี

นักดนตรีกาหลอจะต้องไม่พูดเท็จ ไม่ผิดคำพูด ไม่พูดส่อเสียด เพราะจะทำให้ของเข้าตัวจะต้องไม่ผิดลูกเมียผู้อื่น เพราะจะทำให้ของเข้าตัว หากจำเป็นจะต้องลอดได้สะพานให้เอามือปิดหัวแล้วเอ่ยคาถาว่า “นะกัน”

ข้อห้ามในการบรรเลงกาหลอ คณะครูสมพงศ์ บุญมาเกิด

1. ข้อห้ามเกี่ยวกับผู้หญิง

ห้ามมิให้ผู้หญิงเข้ามาวุ่นวายในโรงกาหลอเป็นอันขาด ห้ามรับของจากผู้หญิงโดยส่งมือต่อมือเป็นเด็ดขาด ผู้หญิงไม่สามารถจับต้องปีกาหลอได้ ห้ามนักดนตรีกาหลอนั่งร่วมเสื่อกับผู้หญิงเป็นอันขาด

2. ข้อห้ามเกี่ยวกับเครื่องดนตรี

ห้ามนำปีกาหลอ กลองทน ฆ้อง ลอดราวตากผ้า ลอดบันได ลอดไม้ค้ำกล้วย หรือเข้าใต้ถุนบ้าน เป็นอันขาด เพราะฉะนั้นการแห่ศพจากบ้านไปวัดจึงต้องจำเป็นที่จะตรวจดูทิศทาง สิ่งกีดขวางเป็นอย่างดี

3. ข้อห้ามเกี่ยวกับการปฏิบัติตนของนักดนตรี

3.1 ห้ามนักดนตรีกาหลอเดินลอดไม้ค้ำกล้วย ไม้ค้ำเรือน หรือห้ามลอดใต้สะพานห้ามลอดใต้ถุนบ้านที่มีเสาเพียง 4 เสา และใต้ถุนบ้านในช่วงที่มีการทำคลอดอย่างเด็ดขาด เพราะจะทำให้คาถาเสื่อม

3.2 ห้ามทุกคนนั่งขวางประตูหน้าบ้านเป็นอันขาด เพราะถ้าหากญาติ ผีพบเห็นเข้าจะตามเข้ามาในบ้าน

3.3 ห้ามบ้วนน้ำลายลงในโถส้วมหรือสิ่งปฏิกูลต่างๆ

3.4 ห้ามนั่งบนหมอนหรือชั้นบันได เพราะของจะเสื่อม

3.5 ห้ามนุ่งผ้าเปียกเข้าบ้านเพราะจะทำให้ผีตามเข้าบ้านมาด้วย

3.6 ห้ามดมดอกไม้ที่จะนำไปถวายครูหมอ กาหลอเพราะเป็นการถวายของตนเองให้ครูหมอกาหลอ

3.7 ห้ามด่าบุพการีผู้อื่นเพราะคาถาจะเสื่อม

3.8 นอกจากพิธีกรรมกวาดน้ำคว่ำซ้องแล้วคณะกาหลอห้ามวางซ้องในลักษณะของการคว่ำหน้าลงไม่ว่าที่ใดก็ตาม ให้จัดเก็บในลักษณะของการแขวนเนื่องจากหมายถึงการตัดขาดซึ่งกันและกัน

3.9 เมื่ออยู่ที่บ้านและไม่ได้ถวายอาหารใดๆให้ครูหมอกาหลอ ห้ามกล่าวชมอาหารว่าอร่อย หรือไม่อร่อยเด็ดขาด

องค์ประกอบของพิธีกรรมกาหลอ คณะครูสมพงศ์ บุญมาเกิด

1. สถานที่การตั้งโรงกาหลอ โรงกาหลอสามารถจัดทำได้ 2 สถานที่คือในบริเวณวัดและบริเวณบ้าน การจัดตั้งโรงกาหลอบริเวณวัด เมื่อเสร็จพิธีกรรมการลาโรง คณะกาหลอจะเป็นผู้รื้อถอนโรงกาหลอเอง คณะกาหลอจะตัดเชือกหรือตัดการผูกมัดหมดทุกอย่างที่อยู่ในโรงกาหลอออกให้ขาดทั้งหมด และบริกรรมคาถากันตัว ส่วนการจัดตั้งโรงกาหลอในบริเวณบ้านเมื่อเสร็จพิธีกรรมการลาโรง คณะกาหลอต้องปิดเป่าสิ่งชั่วร้ายและรับผิชอบต่อสิ่งเร้นลับที่จะเกิดขึ้นกับบ้านตลอดจนเสร็จงานศพเมื่อทำพิธีกรรมการลาโรงเสร็จก็จะต้องให้เจ้าภาพมารื้อถอนโรงกาหลอในทันใด

2. อุปกรณ์ที่ใช้ในการทำโรงกาหลอ และการทำโรงกาหลอ โรงกาหลอที่เป็นแบบแผนจารีตของกาหลอคณะครุสมพงศ์ จะมีความกว้าง 5 ศอก ยาว 7 ศอก ซึ่งความหมายของตัวเลขในการก่อสร้างโรงกาหลอคือความกว้าง 5 ศอกหมายถึงตัวตนหรือชีวิตของตน อันประกอบด้วยฝ่ายรูปและฝ่ายนาม ที่แยกออกเป็น 5 ชั้น อันประกอบด้วย รูป, เวทนา, สัญญา, สังขาร, วิญญาณ ในส่วนของความยาว 7 ศอก หมายถึงพระอภิธรรม ทั้ง 7 บท ถือเป็นหลักธรรมชั้นสูงในพระพุทธศาสนา ซึ่งลักษณะของโรงกาหลอจะมีลักษณะคล้าย ๆ บ้านของคนไทยทั่วไป ห้ามทำแบบเพิงหมาแหงน และห้ามทำโรงกาหลอขวางทิศตะวันออก ให้ทำไปแนวเดียวกับทิศตะวันออก เสาโรงกาหลอจะมีทั้งหมด 9 เสา แต่ที่จะปรากฏให้คนทั่วไปเห็นจะมีเพียง 8 เสา ซึ่งเสาที่ 9 ที่เป็นเสาเอก ครุสมพงศ์จะเป็นผู้สมมุติขึ้นเองและจะมีเพียงครุสมพงศ์เท่านั้นที่จะมองเห็น

3. เครื่องบูชาครุหมอกาหลอ แบบแผนของเครื่องบูชาคณะกาหลอครุสมพงศ์ เนื่องจากครุหมอกาหลอไม่รับเครื่องถวายที่เป็นของบาป ดังนั้นเครื่องบูชากาหลอจึงเป็นเครื่องบูชาที่มีเพียงดอกไม้ ผลไม้ หมา พลู เท่านั้น นอกจากนี้แล้วยังมีหมาก 9 คำ อาหารข้าวหวาน 12 ถ้วย หรือที่เรียกว่าหมากเก้า ข้าวสิบสอง หมาก 9 คำนี้ให้เชีปน โดยหยายพลูขึ้น ส่วนข้าวสิบสองให้ไม่ได้กำหนดว่าจะต้องเป็นอาหารหวานคาวเท่าใด เพียงแต่ให้มีจำนวนครบ 12 ถ้วย ถ้าหากไม่สามารถหาอาหารคาวหวานได้ครบ 12 ถ้วยแล้วให้แก้ไขโดยการใส่หมากพลูที่เชีปนแล้ว 1 ถ้วย น้ำเปล่า 1 ถ้วยก็ได้

4. อุปกรณ์อื่น ๆ ที่ใช้ในการประกอบพิธีกรรม 1. มิดหมอ 2. ชันน้ำมันต์ 3. หมอน 4. ผ้าขาว

ภาพที่ 9 อุปกรณ์สำหรับการใช้ประกอบพิธีกรรม

บทเพลงที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรมและความเชื่อดนตรีกาหลอ

กาหลอคณะครูสมพงศ์ มีแบบแผนจารีตในการบรรเลงเพลงอย่างชัดเจน เพลงแต่ละเพลงจะมีความหมายและหน้าที่ในการบรรเลงแตกต่างกัน พิธีกรรมของกาหลอคณะครูสมพงศ์จะมีการบรรเลงเพลงประกอบไปกับพิธีกรรมนั้นและจะใช้คาถากำกับบทเพลงด้วย บางบทเพลงจะมีเนื้อร้องประกอบบทเพลงแต่คณะกาหลอจะไม่มีการร้องเนื้อเพลงนั้นออกมาในขณะที่บรรเลงแต่จะใช้ปี่กาหลอเป็นเครื่องดนตรีที่ใช้ร้องเนื้อเพลงนั่นเอง ใน 1 เพลงไม่ได้มีการกำหนดไว้อย่างแน่ชัดว่าให้บรรเลงกี่รอบสามารถบรรเลงได้เรื่อย ๆ จนจบพิธีกรรมนั้น

บทเพลงในการบรรเลงกาหลอคณะครูสมพงศ์ จะมีทั้งหมด 20 เพลง แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ลักษณะแรกคือเพลงที่มีคาถากำกับ มีจำนวน 12 เพลง ตามตำนานกล่าวว่า เป็นเพลงที่มีเทวดาเป็นผู้คิดและมอบให้แก่มนุษย์นำมาเล่นในงานแห่งพระศพของพระพุทธเจ้า การบรรเลงเพลงในลักษณะนี้ต้องมีคาถากำกับโดยการเป่าปี่ไปด้วยและท่องคาถาไปในใจ

ลักษณะที่สอง เป็นเพลงในลักษณะการบรรเลงตามช่วงเวลาไม่มีคาถากำกับสามารถบรรเลงหลังจากการบรรเลงเพลงที่มีคาถากำกับทั้ง 12 เพลงแล้ว เพลงที่มีลักษณะการบรรเลงตามช่วงเวลามีทั้งหมดจำนวน 8 เพลง

การศึกษาบทเพลงชุดไหว้พระ ซึ่งเป็นบทเพลงชุดหนึ่งที่สำคัญของกาหลอคณะครูสมพงศ์ ครูสมพงศ์จะใช้บทเพลงชุดนี้บรรเลงเริ่มต้นในการประกอบพิธีกรรมไหว้พระ ประกอบไปด้วย เพลงยายแก่ขอไฟ เพลงไหว้พระ เพลงขันธเพชร เพลงล่อบัด เพลงลาพระ ซึ่งบทเพลงชุดไหว้พระนี้จัดอยู่ในกลุ่มเสียงปี่มุลที่ 6 (ร ม พ x ล ท x)

เป็นระดับเสียงกลางแหลมทั้งบทเพลง ไม่พบโน้ตเสียงผ่านใด ๆ ทั้ง 5 บทเพลง การบรรเลง ปี่กาหลอ จะมีการดำเนินทำนองในหลากหลายลักษณะ เช่นการลากเสียงยาว การดำเนิน ทำนองห่าง ๆ ไม่พบการดำเนินทำนองที่เป็นทางเก็บ การบรรเลงกลองทน กลองทน หนวญแม่จะบรรเลงหยอกเข้ากลองทนหนวญลูกไปทั้งบทเพลงซึ่งจะมีหน้าที่ และหน้าทับที่แตกต่างกัน ซึ่งแต่ละหน้าทับในบทเพลงชุดไหว้ครูจะมีการบรรเลงหน้าทับ ตั้งต้น เข้าเนื้อเพลงวนไปทั้งเพลง และหน้าทับการลงจบ การบรรเลงซ้อง จะเข้าจังหวะ หลังจากกลองทนหนวญลูกได้เข้าหน้าทับมาก่อน หลังจากนั้นจะตีในลักษณะของจังหวะ ฉิ่งสามชั้น วนไปจนจบบทเพลง ไม่พบการทอด หรือถอนลง ของปี่กาหลอ กลองทน และซ้องในท้ายเพลง เพื่อลงจบ

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาประวัติดนตรีกาหลอคณะครูสมพงศ์ บุญมาเกิด พบว่า ครูสมพงศ์ เป็นบุตรชายคนที่ 6 ของนายกล่อม บุญมาเกิดและนางยั้ง บุญมาเกิด ในจำนวนบุตร ธิดา 8 คน ครูสมพงศ์ได้ศึกษาจนจบชั้นประถม 4 ที่โรงเรียนวัดวังหีบ อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้สมรสกับนางปราณี บุญมาเกิด มีบุตรธิดาด้วยกัน 2 คน คือ นางนันทพร สุขสมและนางสาวอรอนงค์ บุญมาเกิด ปัจจุบันครูสมพงศ์ได้ตั้งบ้านเรือน อยู่ที่บ้านเลขที่ 335 หมู่ที่ 1 ถนนไร่ยาว ตำบลปรึก อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช ทั้งสองทำอาชีพทำสวนยางพาราเป็นอาชีพหลัก

ครูสมพงศ์เริ่มต้นการเข้าสู่วงการของดนตรีกาหลอด้วยคุณพ่อกล่อม เป็นผู้ชักชวนแต่โดยส่วนตัวแล้วครูสมพงศ์ไม่ได้สนใจในการเป่าปี่กาหลอและด้วยเหตุผล ที่เป็นเด็กหนุ่มวัยรุ่นทำให้เกิดความอายผู้หญิง และไม่ถูกผู้ชายสับสกุล จึงพยายาม ไม่เป่า จนคุณพ่อกล่อมผู้เป็นบิดาได้เอ่ยปากฝากวงกาหลอไว้กับครูสมพงศ์ก่อนที่จะตน จะไร้ซึ่งลมหายใจ ครูสมพงศ์จึงเริ่มต้นการเป่าปี่กาหลออีกครั้ง โดยมีคุณพ่อกล่อม เป็นผู้คอยชี้แนะ ความเชื่อของการเรียนปี่กาหลอคือให้ลูกชายของนายปี่เป็นผู้สืบทอด เท่านั้น แต่จะสอนกันโดยตรงไม่ได้ ครูสมพงศ์จึงใช้วิธีการเรียนแบบครูพักลักจำ และสอบถามคุณพ่อถึงความรู้และข้อสงสัยต่าง ๆ อยู่เสมอ ๆ ทำให้ครูสมพงศ์มีความรู้

เรื่องกาหลอมากขึ้น และได้รับการครอบมือจากคุณพ่อกลุ่ม คณะกาหลอครูสมพงศ์ เป็นคณะที่รับใช้สังคมมาเป็นเวลายาวนานนับ 120 ปี ตั้งแต่รุ่นคุณพ่อกลุ่มและสืบทอด มาจนถึงรุ่นครูสมพงศ์ ครูหมอกาหลอที่ครูสมพงศ์ได้รับมาให้ช่วยดูแลนั้นมีทั้งหมด 7 สาย ครูสมพงศ์ก็จะต้องทำพิธีไหว้ครูทั้ง 7 สาย ได้แก่สายครูซ้อง สายครูแดง (ครูคลีก) สายครูแคล้ว สายครูวิน สายครูด้วน สายครูดำ และของตนเอง ซึ่งจะให้ขาดสายใด สายหนึ่งไม่ได้

พิธีกรรมกาหลอคณะครูสมพงศ์ได้รับการถ่ายทอดมาจากครูกลุ่มผู้เป็นบิดา ดังนั้นครูสมพงศ์จึงมีความเข้าใจถึงการบริหารจัดการวงกาหลอ ระเบียบปฏิบัติ ของพิธีกรรม พิธีกรรมกาหลอของคณะครูสมพงศ์จะเกิดความสมบูรณ์เมื่อมีองค์ ประกอบหลัก ๆ 3 อย่างเกิดขึ้น คือ พิธีกรรม การบริการรรมคาถา และบทเพลง สามารถแบ่งพิธีกรรมกาหลอได้ออกเป็น 2 ประเภท คือพิธีกรรมกาหลอ ของคณะครูสมพงศ์ที่มีความเกี่ยวข้องกับศพ และพิธีกรรมกาหลอที่ไม่มีความเกี่ยวข้องกับ ศพ ซึ่งพิธีกรรมในส่วนนี้จะเป็พิธีกรรมที่มีการบริการรรมคาถา และมีบทเพลงที่ต้อง บรรเลงโดยจำเพาะเจาะจง กาหลอคณะครูสมพงศ์ มีแบบแผนจารีตในการบรรเลงเพลง อย่างชัดเจน เพลงแต่ละเพลงจะมีความหมายและหน้าที่ในการบรรเลงแตกต่างกัน พิธีกรรมของกาหลอคณะครูสมพงศ์จะมีการบรรเลงเพลงประกอบไปกับพิธีกรรมนั้น และจะใช้คาถากำกับบทเพลงด้วย บางบทเพลงจะมีเนื้อร้องประกอบบทเพลง แต่คณะกาหลอจะไม่มีการร้องเนื้อเพลงนั้นออกมาในขณะที่บรรเลง แต่จะใช้ปี่กาหลอ เป็นเครื่องดนตรีที่ใช้องเนื้อเพลงนั่นเอง ใน 1 เพลงไม่ได้มีการกำหนดไว้อย่างแน่ชัดว่า ให้บรรเลงกี่รอบสามารถบรรเลงได้เรื่อย ๆ จนจบพิธีกรรมนั้น

บทเพลงในการบรรเลงกาหลอคณะครูสมพงศ์ จะมีทั้งหมด 20 เพลง แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ลักษณะแรกคือเพลงที่มีคาถากำกับ มีจำนวน 12 เพลง ตามตำนานกล่าวว่า เป็นเพลงที่มีเทวดาเป็นผู้คิดและมอบให้แก่มนุษย์นำมาเล่นในงาน แห่พระศพของพระพุทธเจ้า การบรรเลงเพลงในลักษณะนี้ต้องมีคาถากำกับโดย การเป่าปี่ไปด้วยและท่องคาถาไปในใจ ลักษณะที่สอง เป็นเพลงในลักษณะการบรรเลง ตามช่วงเวลาไม่มีคาถากำกับ สามารถบรรเลงหลังจากการบรรเลงเพลงที่มีคาถากำกับ ทั้ง 12 เพลงแล้ว เพลงที่มีลักษณะการบรรเลงตามช่วงเวลามีทั้งหมดจำนวน 8 เพลง

การศึกษาบทเพลงชุดไหว้พระ เป็นบทเพลงที่มีความสำคัญอีกชุดหนึ่งในการทำพิธีกรรมกาหลอ โดยบทเพลงชุดนี้จะใช้บรรเลงเป็นเพลงชุดแรกก่อนการทำพิธีกรรมอื่นๆ ความสำคัญของบทเพลงชุดไหว้พระมีไว้เพื่อกราบไหว้และอัญเชิญพระรัตนตรัยมาเป็นที่พึ่งทางใจ เพื่อให้เกิดความสบายใจและสร้างความมั่นใจต่อตัวนักดนตรีโดยมีการใช้เพลงเป็นสื่อกลางในการไหว้พระ บทเพลงชุดไหว้พระจะประกอบไปด้วยเพลงยายแก๋ขอไฟ เพลงไหว้พระ เพลงขันธเพชร เพลงล่อบัด เพลงลาพระ จัดอยู่ในกลุ่มเสียงปัญญามูลที่ 6 โดยกำหนดให้ลูกฆ้อง ลูกที่ 7 เป็นเสียง ด การบรรเลงปีกาหลอจะมีการดำเนินทำนองลากเสียงยาว การดำเนินทำนองห่างๆ ไม่พบการดำเนินทำนองที่เป็นทางเก็บ การบรรเลงกลองทนซึ่งจะมีหน้าที่และหน้าทับที่แตกต่างกัน ซึ่งแต่ละหน้าทับในบทเพลงชุดไหว้ครูจะมีการบรรเลงหน้าทับ ตังตัน เข้าเนื้อเพลง วนไปทั้งเพลง และหน้าทับการลงจบ หน้าทีกลองทนหน่วยแม่จะบรรเลงเข้าไปกับกลองทนหน่วยลูก การบรรเลงฆ้อง จะบรรเลงในลักษณะของจังหวะฉิ่งสามชั้น วนไปจนจบบทเพลง ไม่พบการทอด หรือถอนลง ของปีกาหลอ กลองทน และฆ้องในทำยเพลงเพื่อลงจบ

References

- Binson, B. (2011). *dontri phak tai sinlapin kan thaithot khwamru phithikam lae khwam chua* [Southern music: Artists knowledge transfer *rituals and beliefs*]. Bangkok, Thailand: Chulalongkorn University Press.
- Chanthiraht, P. (1996). *kalo nai amphoe thungsong changwat nakhon si tham rat* [Kalo at Thungsong Nakhonsithammarat]. (Master's thesis, Mahidol University, Thailand).
- Pidokrat, N. (1993). *watthanatham dontrikalQ* [Music culture of Kalo]. Pamphlet of faculty of humanities and social sciences, Songkklajabhat University, vol.5.